

TREND KONCENTRACIJA DUŠIKOVOG DIOKSIDA U ZRAKU ZAGREBA

G. Pehnec, V. Vadić, M. Čačković, S. Žužul, M. Šilović Hujić

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

Dušikov dioksid (NO₂)

- dušikovi oksidi nastaju tijekom sagorijevanja goriva
- izvori: promet, kemijska industrija i elektrane

- onečišćenje karakteristično za atmosferu urbanih područja
- u Europi glavni su izvori NO_2 cestovni promet i proizvodnja energije

- posljednjih pedeset godina cestovni promet je u velikoj mjeri nadmašio ostale izvore (kućna ložišta, industrija)
- u nekim zemljama EU promet motornih vozila predstavlja više od 50 % ukupne emisije NO_x , a u nekim gradovima (npr. Londonu) doprinosi i do 75 %

Mjerenja NO₂ u Zagrebu

- kontinuirano od 1994. godine na 5 mjernih postaja u različitim dijelovima grada

Zakonski propisi:

- Zakon o zaštiti zraka (NN 178/04, NN 60/08)
- Uredba o graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zraku (NN 133/05)

granična vrijednost (GV)

tolerantna vrijednost (TV)

Onečišć. tvar	Vrijeme usrednjanja	Razina GV	Učestalost dozvoljenih prekoračenja	Razina TV	Brojčana vrijednost razine TV*	Datum dosezanja GV
NO₂	1 sat	200 µg m⁻³	GV ne smije biti prekoračena više od 18 puta tijekom kalendarske godine	300 µg m⁻³ (TV ne smije biti prekoračena više od 24 puta tijekom kalendarske godine)	300 - 12,5 (N- 2006)	31. prosinca 2014.
	24 sata	80 µg m⁻³	GV ne smije biti prekoračena više od 7 puta tijekom kalendarske godine)	120 µg m⁻³ (TV ne smije biti prekoračena više od 24 puta tijekom kalendarske godine)	120 - 5 (N-2006)	31. prosinca 2014.
	1 godina	40 µg m⁻³	-	60 µg m⁻³	40 - 2,5 (N- 2006)	31. prosinca 2014.

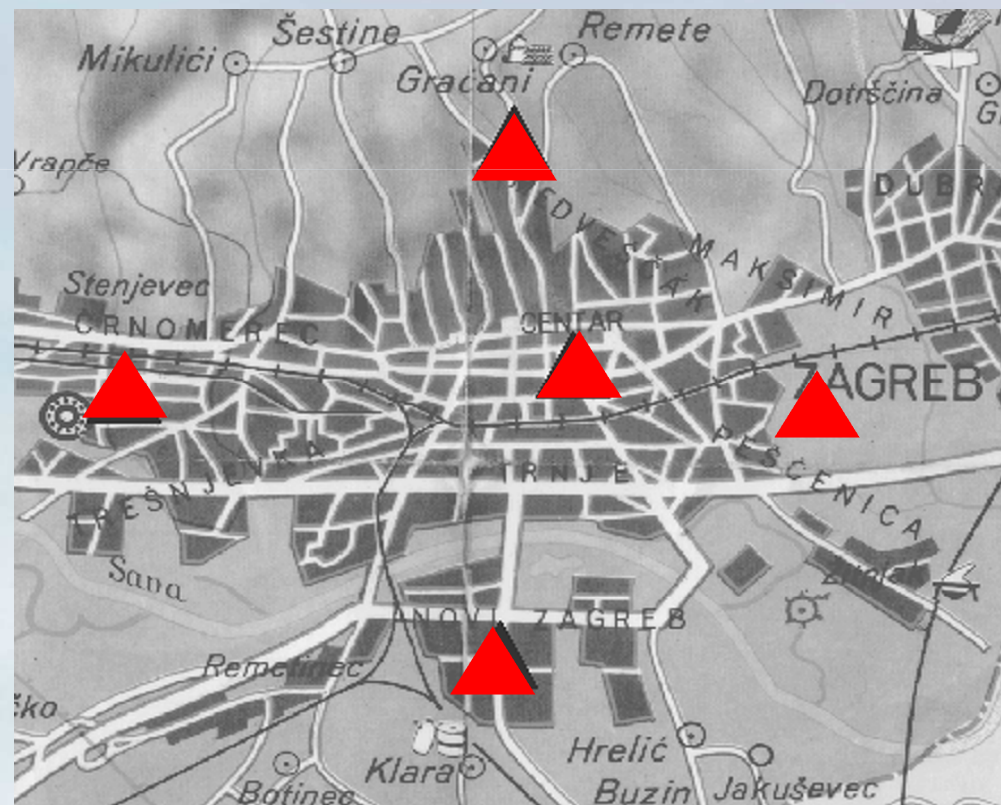
MATERIJALI I METODE

Razdoblje mjerenja:

- od 1.1.1995. do 31.12.2009.

Mjerna mjesta:

- sjever (Ksaverska cesta)
- centar (Đorđićeva ulica)
- jug (Siget)
- istok (Peščenica)
- zapad (Črnomerec)

Metoda mjerenja

- uzorkovanje pomoću pasivnih uzorkivača od tvrde plastike u obliku valjka (apsorpcijski medij - filter papir impregniran 50 %-tnom otopinom trietanolamina u acetonu)
- uzorci su sakupljeni tijekom 24 h, odnosno, 72 h na dane tjednog odmora
- obuhvat podataka između 95,3 % i 100 % po godini
- nakon ekstrakcije izloženog filter papira i dodatka reagensa spektrometrijski se mjerio intenzitet nastalog obojenja pri 540 nm

Sumarni rezultati mjerenja masenih koncentracija NO₂ (µg m⁻³) u Zagrebu (1995.-2009.)

Godina	Sjever				Centar				Jug				Istok				Zapad			
	C _{min}	C _{max}	C	N>80	C _{min}	C _{max}	C	N>80	C _{min}	C _{max}	C	N>80	C _{min}	C _{max}	C	N>80	C _{min}	C _{max}	C	N>80
1995.	7	157	40	8	10	170	46	22	11	125	37	8	9	169	38	7	10	139	36	7
1996.	10	132	41	10	3	122	47	26	0	131	41	21	1	148	41	24	3	120	37	8
1997.	7	121	39	7	11	134	43	8	5	230	36	5	13	134	36	5	4	213	35	4
1998.	13	126	41	8	18	182	46	15	13	125	40	11	8	123	38	10	13	129	37	7
1999.	7	231	40	4	4	98	43	5	4	104	38	6	5	90	35	3	7	81	35	1
2000.	6	101	40	3	18	106	44	6	15	149	39	7	11	90	35	3	4	101	38	4
2001.	8	139	38	2	13	127	44	8	12	149	37	3	2	134	33	1	7	178	42	9
2002.	7	83	38	2	10	99	45	13	13	87	38	2	9	95	34	5	4	88	39	3
2003.	11	105	45	13	13	127	51	14	4	118	46	11	4	110	36	7	11	115	45	11
2004.	5	122	44	8	24	133	50	16	4	110	39	3	2	103	35	5	11	125	43	8
2005.	9	103	45	7	6	89	46	7	8	88	41	2	3	122	35	3	1	106	42	9
2006.	7	118	46	10	20	123	46	4	8	86	41	3	9	103	35	2	12	103	40	3
2007.	1	104	44	6	9	91	46	9	3	85	40	2	7	99	33	1	6	93	38	2
2008.	2	109	45	8	12	111	48	12	13	91	42	8	4	82	36	1	10	117	38	4
2009.	11	105	46	10	20	102	45	14	14	117	39	8	10	82	32	1	9	122	33	4
1995.- 2009.	1	231	42	106	3	182	46	179	0	230	40	100	1	169	35	78	1	213	38	84

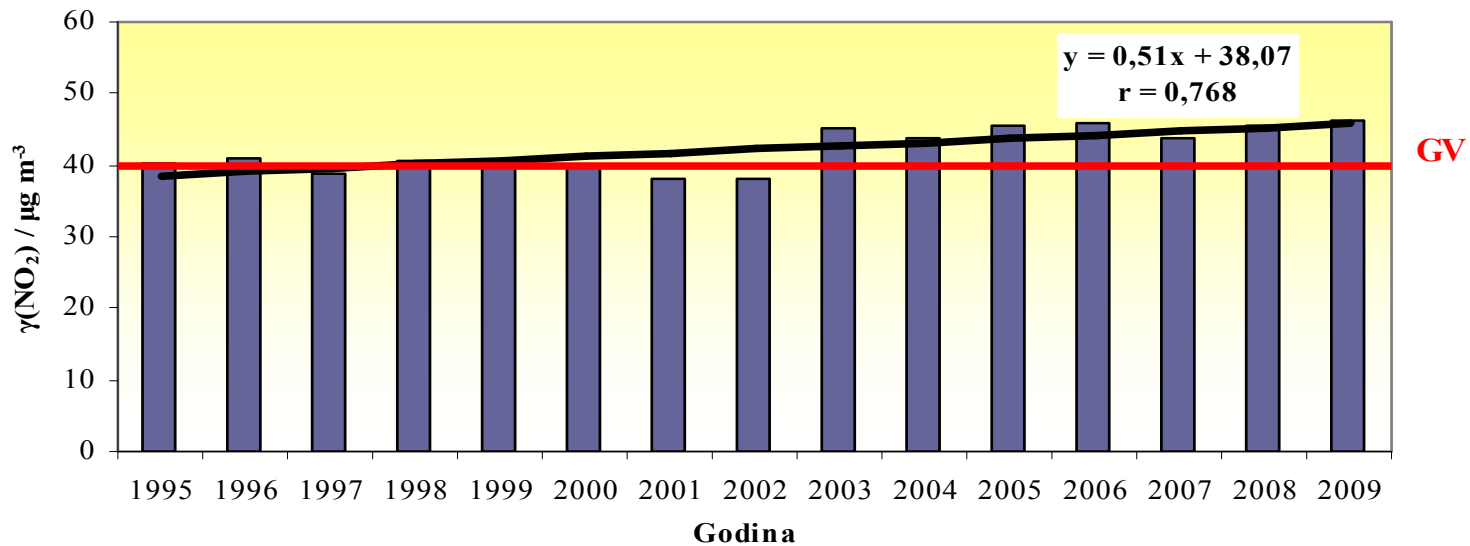
C_{min} – najniža dnevna vrijednost

C_{max} – najviša dnevna vrijednost

C – srednja vrijednost

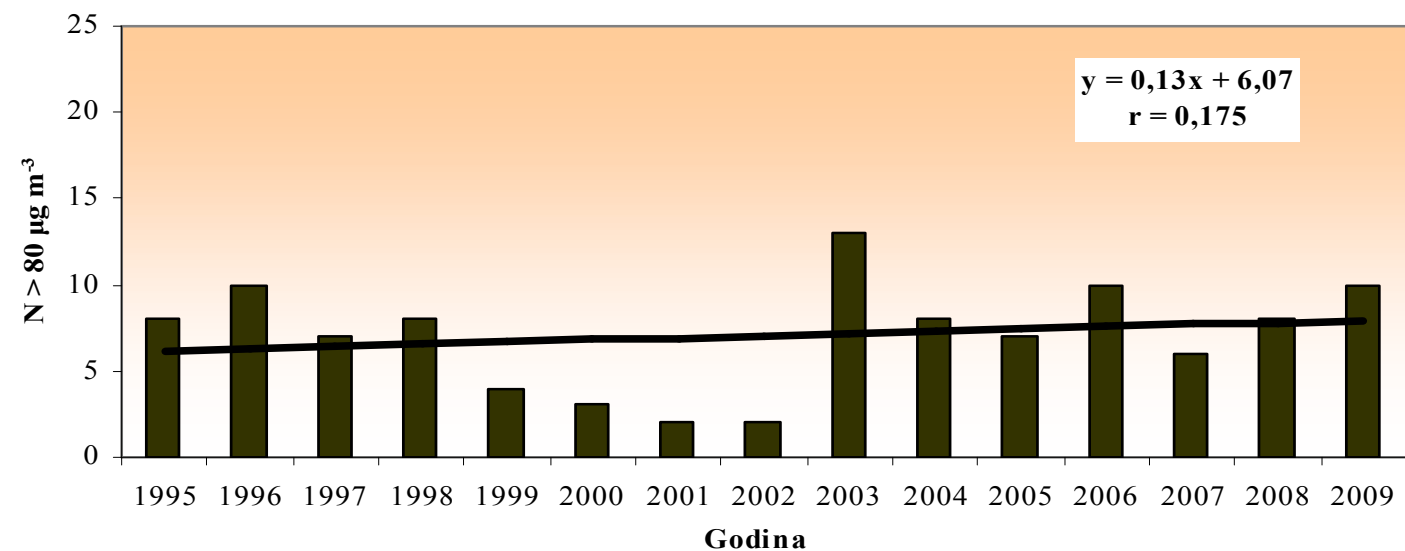
N>80 – broj dana s masenom koncentracijom NO₂ višom od 80 µg m⁻³

Trend srednjih godišnjih koncentracija NO₂ u sjevernom dijelu Zagreba (1995.-2009.)

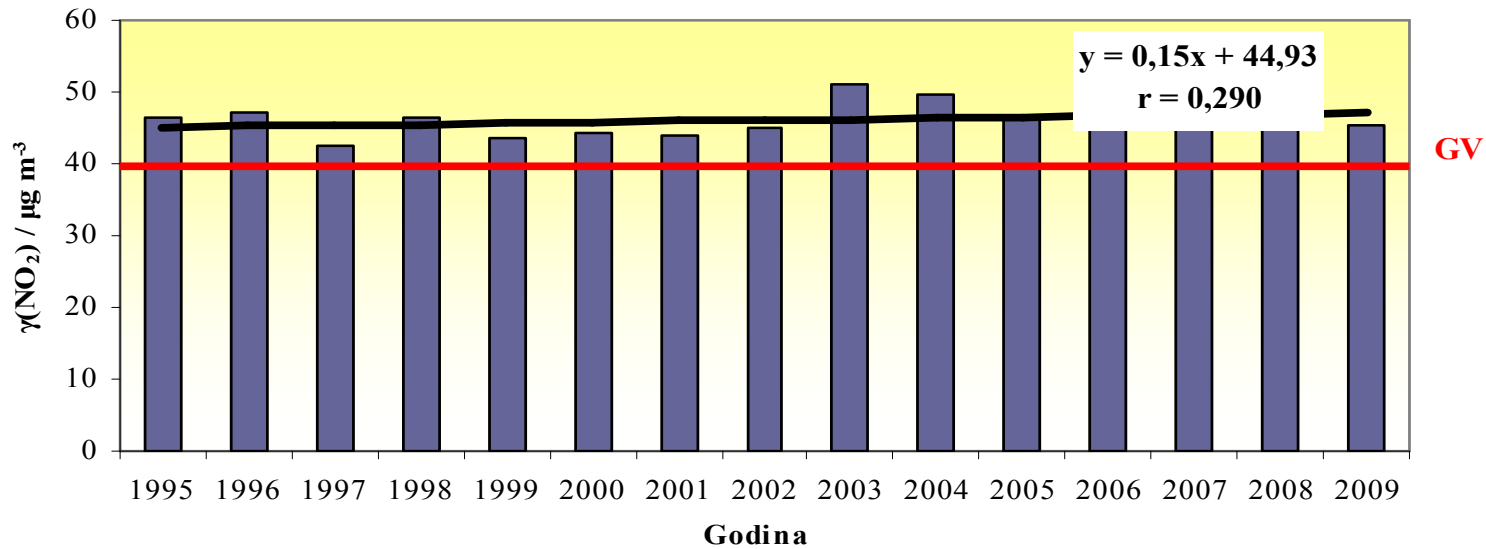
GV = 40 µg m⁻³ za vrijeme usrednjavanja 1 godina

Trend prekoračenja GV u sjevernom dijelu Zagreba

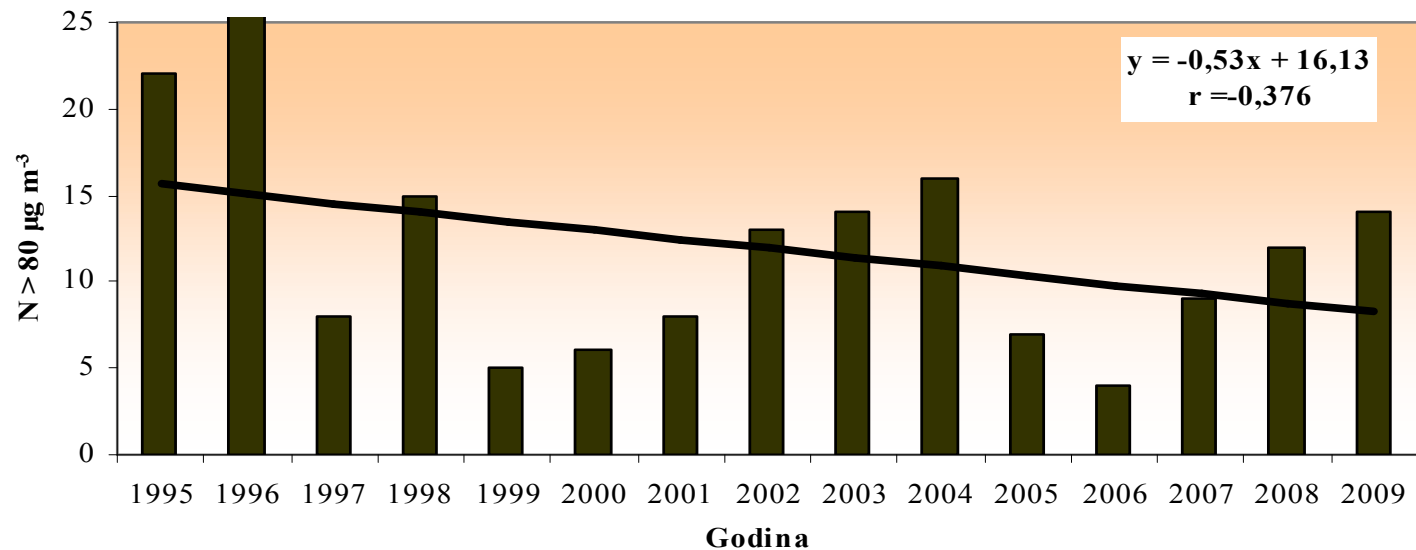
GV = 80 µg m⁻³ za vrijeme usrednjavanja 24 h

Trend srednjih godišnjih koncentracija NO₂ u centru Zagreba (1995.-2009.)

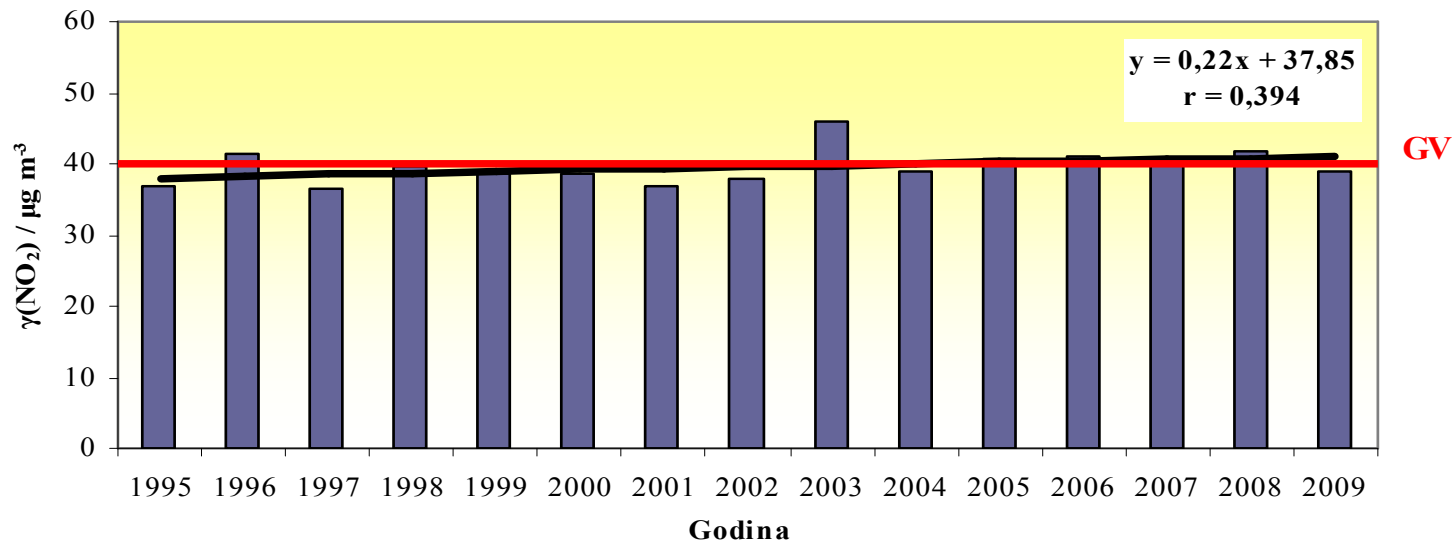
GV = 40 µg m⁻³ za vrijeme usrednjavanja 1 godina

Trend prekoračenja GV u centru Zagreba

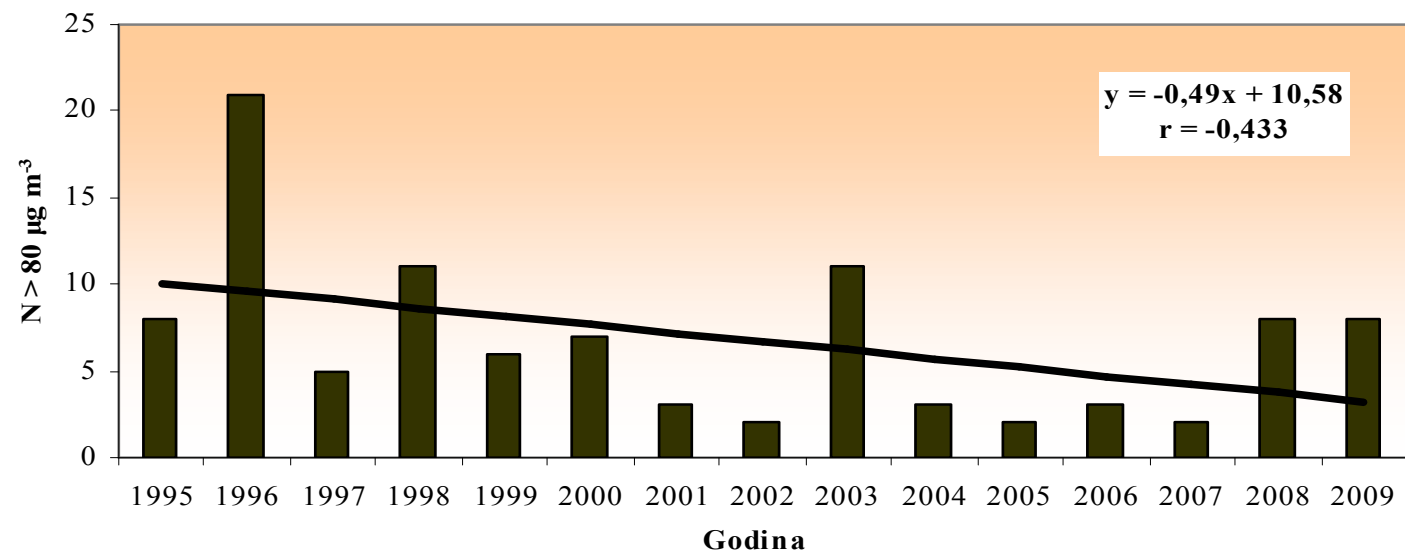
GV = 80 µg m⁻³ za vrijeme usrednjavanja 24 h

Trend srednjih godišnjih koncentracija NO₂ u južnom dijelu Zagreba (1995.-2009.)

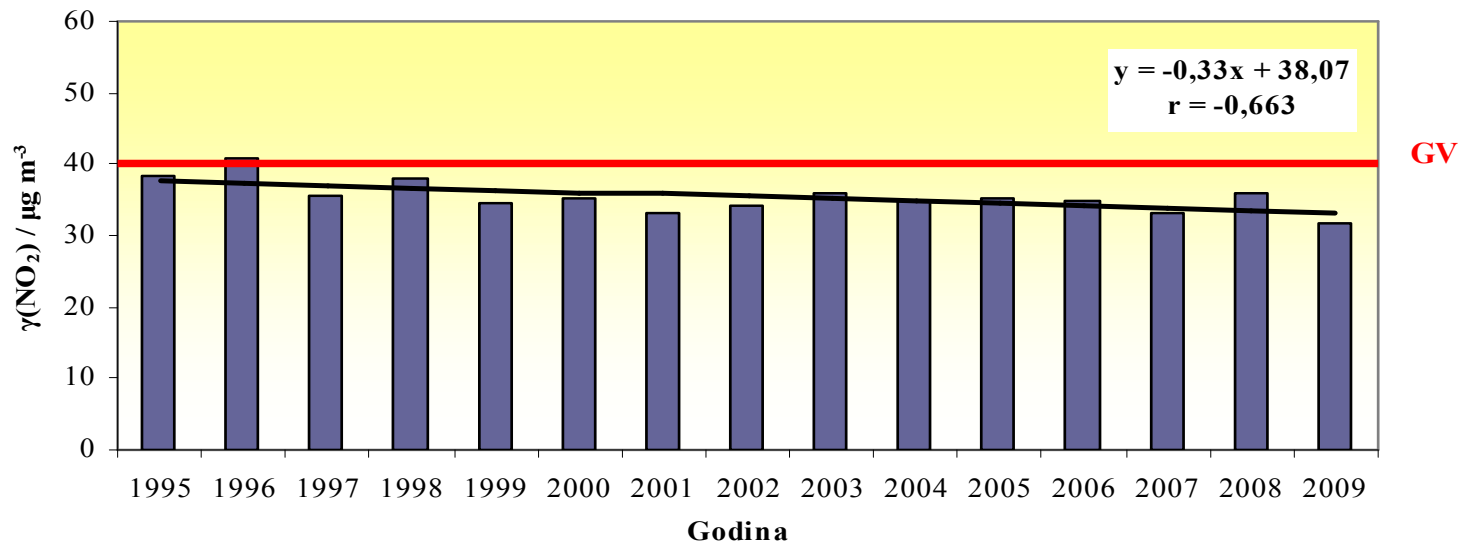
GV = 40 µg m⁻³ za vrijeme usrednjavanja 1 godina

Trend prekoračenja GV u južnom dijelu Zagreba

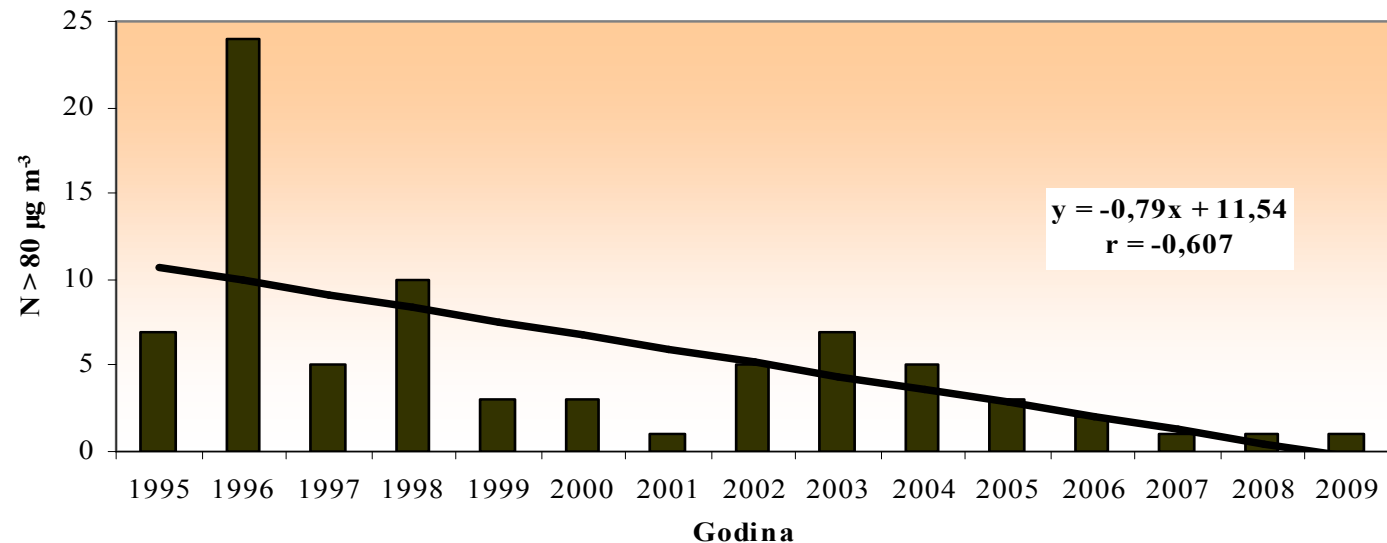
GV = 80 µg m⁻³ za vrijeme usrednjavanja 24 h

Trend srednjih godišnjih koncentracija NO₂ u istočnom dijelu Zagreba (1995.-2009.)

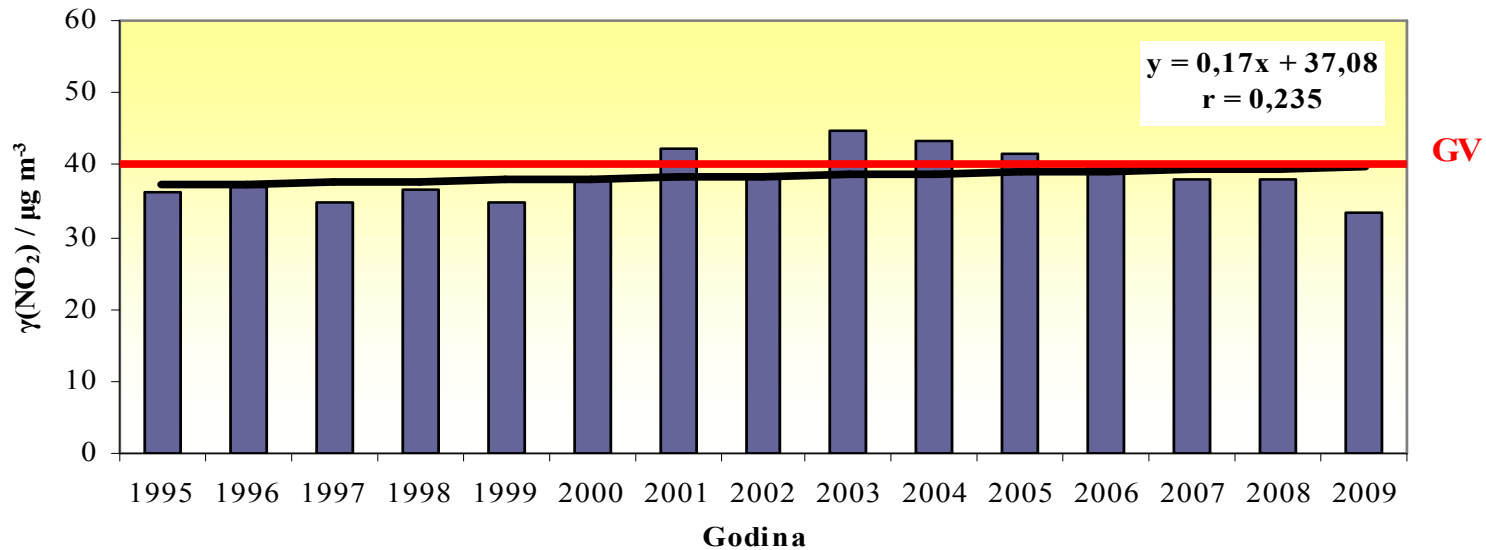
GV = 40 $\mu\text{g m}^{-3}$ za vrijeme usrednjavanja 1 godina

Trend prekoračenja GV u istočnom dijelu Zagreba

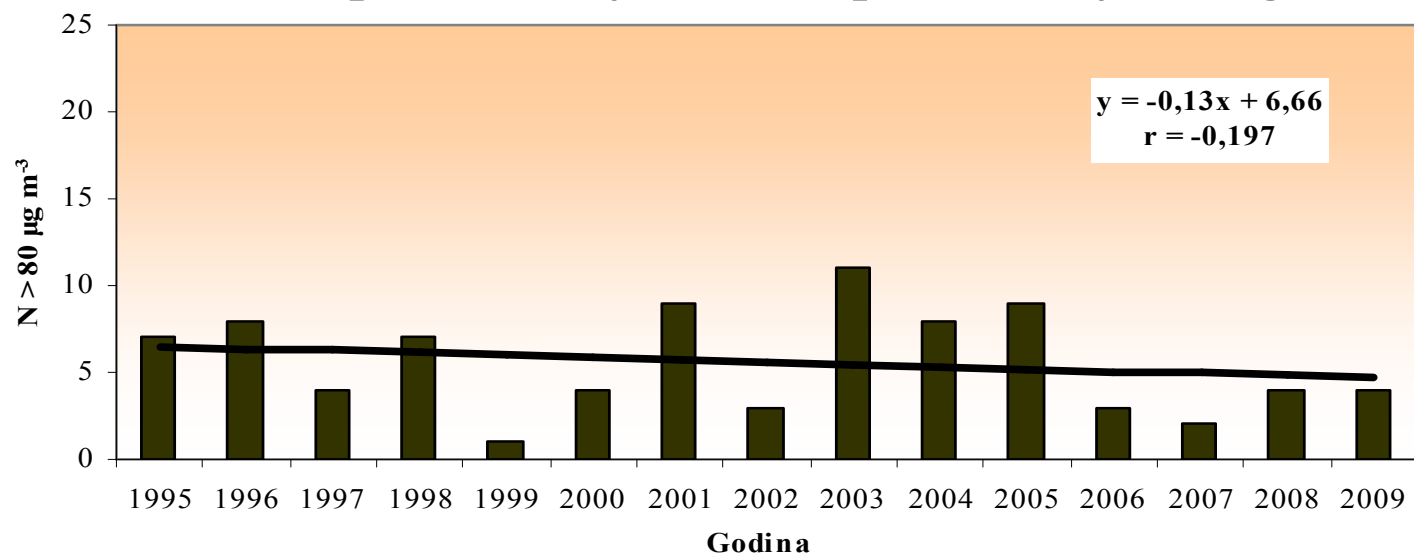
GV = 80 $\mu\text{g m}^{-3}$ za vrijeme usrednjavanja 24 h

Trend srednjih godišnjih koncentracija NO₂ u zapadnom dijelu Zagreba (1995.-2009.)

GV = 40 $\mu\text{g m}^{-3}$ za vrijeme usrednjavanja 1 godina

Trend prekoračenja GV u zapadnom dijelu Zagreba

GV = 80 $\mu\text{g m}^{-3}$ za vrijeme usrednjavanja 24 h

Kategorizacija kakvoće zraka u Zagrebu s obzirom na NO₂

Godina	Sjever	Centar	Jug	Istok	Zapad
1995.	●	●	●	●	●
1996.	●	●	●	●	●
1997.	●	●	●	●	●
1998.	●	●	●	●	●
1999.	●	●	●	●	●
2000.	●	●	●	●	●
2001.	●	●	●	●	●
2002.	●	●	●	●	●
2003.	●	●	●	●	●
2004.	●	●	●	●	●
2005.	●	●	●	●	●
2006.	●	●	●	●	●
2007.	●	●	●	●	●
2008.	●	●	●	●	●
2009.	●	●	●	●	●

● - I. kategorija

● - II. kategorija

● - III. kategorija

ZAKLJUČCI

- u centru grada najčešće je dolazilo do prekoračenja GV - kakvoća zraka bila je II. kategorije s obzirom na NO_2
- u istočnom dijelu grada bilo je najmanje prekoračenja GV – kakvoća zraka bila je uglavnom I. kategorije
  - razine NO_2 bile su najviše na lokaciji s najvećom gustoćom prometa i najvećom gustoćom naseljenosti, a najniže na mjernoj postaji smještenoj najdalje od glavne prometnice

Trendovi:

- sjeverni dio grada – trend porasta srednje godišnje vrijednosti, a također i trend porasta broja dana s prekoračenom GV od $80 \mu\text{g m}^{-3}$
- centar, južni i zapadni dio grada – nema značajnog trenda srednjih godišnjih vrijednosti (vrlo slab rastući trend) te padajući trend pojavljivanja broja dana s masenom koncentracijom $\text{NO}_2 > 80 \mu\text{g m}^{-3}$ (najslabije izražen u zapadnom dijelu grada)
- u istočnom dijelu grada postoji padajući trend srednjih godišnjih vrijednosti, a također je i najizraženiji padajući trend broja dana s koncentracijom većom od $80 \mu\text{g m}^{-3}$